

WOJEWODA WIELKOPOLSKI
PS-III.431.7.2024.9.6

Poznań, 23 kwietnia 2024 r.

Pan
Wojciech Rachwalski
Dyrektor
Powiatowego Centrum Pomocy Rodzinie
w Ostrowie Wielkopolskim

WYSTĄPIENIE POKONTROLNE

---

al. Niepodległości 16/18, 61-713 Poznań
tel. 61 854 1825, fax 61 854 1544

www.poznan.uw.gov.pl, e-mail: ps@poznan.uw.gov.pl
www.obywatel.gov.pl, infolinia tel. 222 500 1171

I. Dane identyfikacyjne.

Zakres kontroli (w tym: podstawa prawna, okres objęty kontrolą)	Kontrola w trybie zwykłym na podstawie art. 186 ust. 1 pkt 3 ustawy z dnia 9 czerwca 2011 r. o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej (Dz. U. z 2024 r., poz. 177 z późn. zm.), zwanej dalej „ustawą” i rozporządzenia Ministra Pracy i Polityki Społecznej z dnia 21 sierpnia 2015 r. w sprawie przeprowadzania kontroli przez wojewodę oraz wzoru legitymacji uprawniającej do przeprowadzenia kontroli (Dz. U. z 2015 r., poz. 1477). Stan faktyczny został oceniony pod kątem zgodności z ww. ustawą w brzmieniu obowiązującym w okresie objętym kontrolą. Zakres kontroli obejmuje organizację i funkcjonowanie Jednostki w zakresie zgodności z ustawą o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej, zawarty w upoważnieniu Wojewody Wielkopolskiego z 4 grudnia 2023 r., znak: KN-II.0030.266.2023.1. Okres objęty kontrolą: od 1 stycznia 2022 r. do dnia zakończenia kontroli oraz działania wcześniejsze, jeżeli miały one związek z przedmiotem kontroli.
Jednostka kontrolowana	Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie w Ostrowie Wielkopolskim z siedzibą pod adresem: Al. Słowackiego 1C, 63-400 Ostrów Wielkopolski, w dalszej części dokumentu określane także w skrócie: „PCPR”, „Organizatorem”, „Centrum” lub „Jednostką”.
Kontroler/ Kontrolerzy	Zespół inspektorów Wydziału Polityki Społecznej Wielkopolskiego Urzędu Wojewódzkiego w Poznaniu w składzie: - Jarosław Szymański – inspektor wojewódzki, jako kierownik zespołu kontrolującego, - Grzegorz Przymus – starszy specjalista. Kontrolujący złożyli oświadczenia, że nie istnieją okoliczności uzasadniające wyłączenie ich od udziału w ww. kontroli.
Data rozpoczęcia i zakończenia czynności kontrolnych	Czynności kontrolne w siedzibie PCPR przeprowadzone były w dniach 8 i 15 grudnia 2023 r. oraz 14 lutego 2024 r. Pozostałe czynności kontrolne były realizowane zdalnie i zakończyły się 12 kwietnia 2024 r.
Kierownik jednostki kontrolowanej	Wojciech Rachwalski, Dyrektor Powiatowego Centrum Pomocy Rodzinie w Ostrowie Wielkopolskim.

(akta kontroli: str. 1-17)

Na podstawie § 13 ust. 1 ww. rozporządzenia w sprawie przeprowadzania kontroli przez wojewodę (...) oraz art. 197d ust. 1 ww. ustawy przekazuję niniejsze wystąpienie pokontrolne.

II. Ocena kontrolowanej działalności ze wskazaniem ustaleń, na których została oparta.

Kontrola została przeprowadzona w oparciu o następujące procedury i metody:

- pozyskano pisemne oświadczenia od Pana Wojciecha Rachwalskiego - Dyrektora PCPR,
- pozyskano pisemne oświadczenia od koordynatorów rodzinnej pieczy zastępczej zatrudnionych w ww. Jednostce na pierwszy dzień kontroli,
- pozyskano pisemne oświadczenia od psychologa zatrudnionego w ww. Jednostce,
- przeprowadzono analizę dokumentacji dotyczącej kwalifikacji wybranych osób zatrudnionych w ww. Jednostce,
- poddano analizie zadania organizatora rodzinnej pieczy zastępczej,
- poddano analizie zadania koordynatora rodzinnej pieczy zastępczej,
- dokonano analizy dokumentacji wszystkich kandydatów do pełnienia funkcji rodziny zastępczej,
- zweryfikowano dokumentację prowadzoną przez PCPR dla wybranej rodziny zastępczej zawodowej, wybranej rodziny zastępczej niezawodowej, wybranej rodziny zastępczej spokrewnionej, a także wybranych dzieci przebywających w tych rodzinnych formach pieczy zastępczej,
- poddano analizie zadania z zakresu pieczy zastępczej realizowane przez PCPR.

Biorąc pod uwagę, stwierdzone podczas kontroli, działania Powiatowego Centrum Pomocy Rodzinie w Ostrowie Wielkopolskim, zgodne z obowiązującymi przepisami, jak i działania naruszające przepisy, działalność Jednostki w obszarze objętym kontrolą oceniono **pozytywnie mimo nieprawidłowości**.

W związku z nieprawidłowościami **wydano zalecenia pokontrolne**.

III. Opis ustalonego stanu faktycznego oraz ujawnionych uchybień lub nieprawidłowości. Zakres, przyczyny i skutki stwierdzonych uchybień lub nieprawidłowości.

Jak ustalono podczas kontroli PCPR działa na podstawie statutu, który stanowi załącznik do uchwały Nr XIV/114/2019 Rady Powiatu Ostrowskiego z dnia 22 listopada 2019 r. w sprawie nadania Statutu Powiatowemu Centrum Pomocy Rodzinie w Ostrowie Wielkopolskim.

Organizację i zasady działania Centrum określa Regulamin Organizacyjny, stanowiący załącznik do uchwały Nr 655/2020 Zarządu Powiatu Ostrowskiego z dnia 2 października 2020 r. w sprawie uchwalenia Regulaminu Organizacyjnego Powiatowemu Centrum Pomocy Rodzinie w Ostrowie Wielkopolskim. Analiza ww. Regulaminu Organizacyjnego Jednostki wykazała, że w jego strukturze nie został wyodrębniony Zespół do spraw rodzinnej pieczy zastępczej, co jest **niezgodne z art. 76 ust. 2 ww. ustawy**. W kontrolowanej Jednostce działa natomiast Dział Wsparcia Rodziny.

Organizatorem rodzinnej pieczy zastępczej w Powiecie Ostrowskim jest Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie w Ostrowie Wielkopolskim, wyznaczone Zarządzeniem Nr 59/2011 Starosty Ostrowskiego z dnia 17 listopada 2011 r., co jest **zgodne z art. 76 ust. 1 ww. ustawy.**

(akta kontroli: str. 18-36)

Kwalifikacje kadry

W trakcie czynności kontrolnych ustalono, że od 1 września 2015 r., powierzono obowiązki Dyrektora PCPR Panu Wojciechowi Rachwalskiemu. Dyrektor Jednostki ukończył studia magisterskie na kierunku politologii oraz uzyskał specjalizację z zakresu organizacji pomocy społecznej. Kontrola wykazała, że Dyrektor nabył odpowiedni staż przed objęciem ww. stanowiska, w związku z powyższym kwalifikacje Pana Wojciecha Rachwalskiego są **zgodne z art. 122 ust. 1 ustawy z dnia 12 marca 2004 r. o pomocy społecznej (Dz. U. z 2023 r., poz. 901 z późn. zm.).**

W badanym okresie w PCPR zatrudnionych na umowę o pracę w systemie zadaniowego czasu pracy było sześciu koordynatorów rodzinnej pieczy zastępczej, wszyscy na pełnych etatach. Ww. osoby mają wykształcenie wymagane na stanowisku koordynatora rodzinnej pieczy zastępczej. Nadto, czynności kontrolne wykazały, że koordynatorzy nie są i nie byli pozbawieni władzy rodzicielskiej oraz władza rodzicielska nie została im zawieszona ani ograniczona, nie ponoszą obowiązku alimentacyjnego i nie byli skazani prawomocnym wyrokiem za umyślne przestępstwo lub umyślne przestępstwo skarbowe.

Na pierwszy dzień kontroli koordynatorzy nie zostali zweryfikowani w bazie danych Rejestru Sprawców Przestępstw na Tle Seksualnym z dostępem ograniczonym. Z przedstawionego przez Dyrektora oświadczenia wynika, że: *„dyrektor, osoby zatrudnione w PCPR nie posiadają weryfikacji w bazie danych Rejestru Sprawców Przestępstw na Tle Seksualnym z dostępem ograniczonym. W dniu 5 i 6 grudnia 2023 r. nastąpiło zarejestrowanie na stronie Ministerstwa Sprawiedliwości. W dniu 6 grudnia 2023 r. zostały wysłane formularze zgłoszeniowe celem nadania dostępu do Rejestru Sprawców na Tle Seksualnym”. Z kolejnego oświadczenia Dyrektora wynika, że: „22 grudnia 2023 r. PCPR uzyskało dostęp do systemu Rejestru Sprawców Przestępstw na Tle Seksualnym z dostępem ograniczonym – nastąpiła aktywacja konta instytucjonalnego podmiotu PCPR. W związku z powyższym nastąpiła weryfikacja pracowników tut. Centrum i sukcesywnie weryfikowani są opiekunowie zastępczy oraz kandydaci zgłaszający się do pełnienia funkcji niezawodowej rodziny zastępczej”.* W kolejnych dniach kontroli Dyrektor PCPR przedstawił wykaz kadry PCPR zweryfikowanej negatywnie w ww. Rejestrze. Mając na uwadze powyższe należy uznać, że Dyrektor PCPR nie dochował terminu, o którym mowa w art. 22 ust. 1 ustawy z dnia 7 października 2022 r. o zmianie ustawy o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej oraz niektórych innych ustaw (Dz. U. z 2022 r., poz. 2140), tj. nie dokonał weryfikacji do 31 lipca 2023 r. Mając jednak na uwadze, że w trakcie czynności kontrolnych spełniono ww. obowiązek i kwalifikacje koordynatorów rodzinnej pieczy zastępczej są zgodne z art. 78 ust. 1 ww. ustawy, odstępuje się od wydania zalecenia pokontrolnego.

W trakcie czynności kontrolnych ustalono również, że praca koordynatora nie była łączona z wykonywaniem obowiązków pracownika socjalnego, co jest **zgodne z art. 79 ust. 3 ww. ustawy** oraz że koordynatorzy nie prowadzili postępowań z zakresu świadczeń realizowanych przez powiat, co jest **zgodne z art. 79 ust. 4 ww. ustawy**.

Poza ww. koordynatorami Dział Wsparcia Rodziny na pierwszy dzień kontroli tworzyli: Kierownik, dwóch pracowników socjalnych na umowę o pracę w pełnym wymiarze czasu pracy, dwóch psychologów, na umowę o pracę w wymiarze 0,5 etatu każdy. Jak wynika z ustaleń kontrolnych, kwalifikacje psychologów wydających opinie o posiadaniu predyspozycji i motywacji do pełnienia funkcji rodziny zastępczej lub prowadzenia rodzinnego domu dziecka były **zgodne z art. 42 ust. 1 pkt 5 lit. b ww. ustawy**.

Ponadto, w okresie od 16 marca 2020 do 30 czerwca 2022 r., Centrum zatrudniało pedagoga na podstawie umowy o pracę w wymiarze 1 etatu. Jak wynika z ustaleń kontrolnych od 30 czerwca 2022 r. ww. stanowisko jest nieobsadzone, a nabór nie był prowadzony. Powyższe potwierdził w oświadczeniu Dyrektor.

Jednocześnie podczas kontroli ustalono, że Jednostka w okresie kontroli zawierała umowy zlecenia z 4 trenerami PRIDE, tj. w okresach: 14 stycznia do 31 marca 2022 r. oraz 18 sierpnia do 16 grudnia 2022 r., a także od 25 sierpnia do 15 grudnia 2023 r.

(akta kontroli: str. 37-113)

Podczas czynności kontrolnych przedłożono obowiązujący „3-letni Powiatowy Program Rozwoju Pieczy Zastępczej w Powiecie Ostrowskim na lata 2022-2024”. Dokument został przyjęty uchwałą Nr XLI/270/2022 Rady Powiatu Ostrowskiego z dnia 25 marca 2022 r., co oznacza, iż od 1 stycznia do 24 marca 2022 r. nie obowiązywał w Powiecie Ostrowskim program rozwoju pieczy zastępczej. Brak przyjęcia obowiązującego 3-letniego programu rozwoju pieczy zastępczej w okresie od 1 stycznia do 24 marca 2022 r. był **niezgodny z art. 180 pkt 1 w zw. z art. 182 ust. 1 ww. ustawy**. W ww. dokumencie zawarto, co prawda, cele i zakładane rezultaty oraz limity rodzin zastępczych zawodowych na poziomie 1 rodziny w 2022 r., 2 rodzin w 2023 r. i 2 rodzin w 2024 r. We wcześniej obowiązującym „3-letnim Powiatowym Programie Rozwoju Pieczy Zastępczej w Powiecie Ostrowskim na lata 2019-2021”, wskazano utworzenie odpowiednio: w 2019 r. - 7 rodzin zawodowych, w 2020 r. - 8 rodzin zawodowych, a 2021 r. - 9 rodzin zawodowych. Oznacza to, że występuje znaczny spadek limitów pomiędzy rokiem 2021 r. (9 rodzin) a 2022 r. (1 rodzina), przy czym z programu na lata 2022-2024 nie wynikają przyczyny takiego stanu rzeczy. Diagnozy rodzinnej i instytucjonalnej pieczy zastępczej, zawartej na s. 5-13 Programu, nie można uznać za diagnozę sensu stricto. Nie zawiera ona przydatnych danych, podsumowania, jak i ewaluacji wcześniejszego programu, nie sposób zatem stwierdzić, czy działania podejmowane w poprzednich latach przyniosły zakładane rezultaty. Ponadto, cele operacyjne (szczegółowe) w obydwu Programach są tożsame, tzn. cele główne i szczegółowe oraz cele operacyjne w pkt od 1 do 6 są identyczne w treści. W celu operacyjnym nr 2 w proponowanych działaniach wskazano: „Praca i stałe wsparcie koordynatorów (...) w środowisku zamieszkania rodzin zastępczych ...”, jednocześnie nie wskazano założeń dot. wzmocnienia kadry PCPR poprzez zatrudnienie dodatkowych koordynatorów. Obecnie w Powiecie Ostrowskim jest powyżej 150

rodzin zastępczych, w tym 7 rodzin zastępczych zawodowych i 80 rodzin zastępczych niezawodowych, przy czym podkreślić należy, że nie funkcjonują rodzinne domy dziecka, a prawie połowa rodzin zastępczych nie jest objęta wsparciem koordynatora rodzinnej pieczy zastępczej. Obowiązujący Program zawiera dodatkowo na stronach 14-16, inne cele i założenia rozwoju pieczy, przy czym działania i zadania w celu II i celu III w punktach 2 są tożsame, pomimo tego, że adresowane są do innych beneficjentów. Wskazano na działanie polegające na „*Wspieraniu wychowanków przebywających w instytucjonalnej pieczy zastępczej w przygotowaniu ich do procesu usamodzielnienia*”, kierowane zarówno do formy pieczy zastępczej, czyli placówki opiekuńczo-wychowawczej, jak i do samych wychowanków. Wobec Placówki nie określono zatem rodzaju wsparcia, które mogłoby odbywać się poprzez uruchomienie środków finansowych na remonty lub zwiększenie zatrudnienia kadry etc.

Powyższe sugeruje, że poczyniona diagnoza środowiska jawi się jako nieprecyzyjna i nie można w pełni uznać, aby analizowany Program zawierał m.in. rzetelny plan rozwoju rodzinnej pieczy zastępczej, czy także rzetelny plan ograniczania liczby dzieci w instytucjonalnej pieczy zastępczej, co powinno zostać dokonane w myśl art. 180 pkt 1 ustawy w zw. z art. 33 ww. ustawy o zmianie ustawy o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej oraz niektórych innych ustaw. Ponadto wskazać należy, że w obydwu analizowanych Programach zawarte jest nieaktualne nazewnictwo odnoszące się do przepisów już nieobowiązujących np.: „*niespokrewnione rodziny zawodowe*”, „*funkcję rodziny niespokrewnionej*”.

Mając na uwadze powyższe, wskazane jest zatem przy tworzeniu kolejnego programu rozwoju pieczy zastępczej pogłębić analizę i przeprowadzić obszerniejsze rozpoznanie w sytuacji pieczy zastępczej w Powiecie Ostrowskim, ze szczególnym uwzględnieniem wskazań wyżej zawartych oraz innych rzeczywistych potrzeb Powiatu.

(akta kontroli: str. 114-167)

W toku czynności kontrolnych ustalono, iż Dyrektor został upoważniony przez Starostę Ostrowskiego do prowadzenia rejestru danych o osobach zakwalifikowanych do pełnienia funkcji rodziny zastępczej zawodowej, rodziny zastępczej niezawodowej lub do prowadzenia rodzinnego domu dziecka oraz pełniących funkcję rodziny zastępczej zawodowej lub rodziny zastępczej niezawodowej oraz prowadzących rodzinny dom dziecka, a Dyrektor przedstawił ww. rejestr za okres kontroli, co było **zgodne z art. 46 ust. 1 i 5 ww. ustawy w zw. z art. 34 ust. 7 ustawy z dnia 7 października 2022 r. o zmianie ustawy o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej oraz niektórych innych ustaw (Dz. U. z 2022 r., poz. 2140)**. Ww. rejestr zawierał wszystkie wskazane przez ustawodawcę informacje, co było **zgodne z art. 46 ust. 2 ww. ustawy w zw. z art. 34 ust. 7 ustawy z dnia 7 października 2022 r.** Dyrektor przedłożył pisma do sądu, którymi przekazywano dane z ww. rejestru. Jednakże w przekazywanych do sądu tabelach zapisano niepełną i nieprawidłową nazwę rejestru, ograniczając się jedynie do nazwy: „*Rejestr danych o osobach zakwalifikowanych do pełnienia funkcji pieczy zastępczej*”, co więcej z przedstawionych pism adresowanych do sądu wynika, że ww. Rejestr nie był przesyłany do sądu na bieżąco. Wskazać należy, że aby ww. rejestr spełniał swój cel, jakim jest aktualna wiedza sądu na temat możliwości Powiatu w zakresie prowadzonych, niespokrewnionych z dzieckiem, form rodzinnej pieczy zastępczej, powinien być przesyłany do

sądu bez zbędnej zwłoki. Powyższe działanie uchybiało z **art. 46 ust. 3 ww. ustawy w zw. z art. 34 ust. 7 ustawy z dnia 7 października 2022 r. o zmianie ustawy o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej oraz niektórych innych ustaw (Dz. U. z 2022 r., poz. 2140).**

(akta kontroli: str. 168-259)

Pieczka zastępcza w Powiecie

Jednostka kontrolowana miała trudności z przekazaniem ostatecznych, jednoznacznych i niebudzących wątpliwości, co do informacji w nich zawartych, danych o pieczy zastępczej w powiecie ostrowskim. Zaznaczyć należy, że oficjalna wiadomość z prośbą o przygotowanie dokumentacji na pierwszy dzień kontroli, tj. na dzień 8 grudnia 2023 r., została wysłana do Dyrektora kontrolowanej Jednostki już 1 grudnia 2023 r.

Prezentowane przez Dyrektora zestawienia, tabele oraz oświadczenia zawierające szczegółowe dane dot. pieczy zastępczej w toku kontroli, były wielokrotnie zmieniane i korygowane, gdyż nie zgadzały się ze stanem faktycznym, stwierdzonym przez zespół inspektorów na podstawie innych dokumentów, a kolejne przedstawiane zestawienia i oświadczenia zawierały dane niepełne, częściowo wykluczające się, bądź zawierające liczne błędy.

Ostateczne dane dot. pierwszego dnia kontroli, tj. 8 grudnia 2023 r. zostały przesłane dopiero 28 i 29 marca 2024 r. (wpływ do Wielkopolskiego Urzędu Wojewódzkiego w Poznaniu 2 kwietnia 2024 r.). Jednakże nadal pojedyncze dane nie zgadzały się ze sobą w oświadczeniach i wykazach.

Jak wynika z danych przekazanych przez Dyrektora, oznaczonych w piśmie przewodnim jako „ostateczne wykazy...”, na terenie powiatu ostrowskiego, wg stanu na 8 grudnia 2023 r., funkcjonowało 156 rodzin zastępczych, w których przebywało łącznie 210 dzieci i osób pełnoletnich, co zostało zawarte w oświadczeniu pn.: „Wykaz rodzin zastępczych z powiatu ostrowskiego”, w tym w:

- 7 rodzinach zastępczych zawodowych, w których przebywało łącznie 20 dzieci,
- 80 rodzinach zastępczych niezawodowych, w których przebywało łącznie 102 dzieci i pełnoletnich wychowanków pieczy zastępczej,
- 69 rodzinach zastępczych spokrewnionych, w których przebywało łącznie 88 dzieci i pełnoletnich wychowanków pieczy zastępczej.

Analiza dokumentów wykazała, że przedłożone inspektorom wykazy nadal nie przedstawiały stanu faktycznego, gdyż w kolejnym uszczegółowionym dokumencie pn. „*Wykaz dzieci i pełnoletnich wychowanków umieszczonych w rodzinach zastępczych na terenie Powiatu Ostrowskiego w okresie objętym kontrolą do pierwszego dnia kontroli*”, datowanym na 29 marca 2024 r., wykazano 210 dzieci, jednak między poz. 165 a poz. 166 został umieszczony wiersz z numerem poz. 211, co wskazuje, że liczba wychowanków pozostających w pieczy powinna najprawdopodobniej wynosić 211. Podobnie między poz. 115 a poz. 117 widniał wiersz z numerem poz. 0. Matematyczne zliczenie poszczególnych wierszy zestawienia daje liczbę 211.

Wobec powyższego nie możliwe było ostateczne ustalenie stanu faktycznego na podstawie dokumentacji i oświadczeń przekazywanych przez Dyrektora podczas kontroli, gdyż dane budzą wątpliwości.

Zgodnie z oświadczeniem Dyrektora, przedstawionym podczas kontroli, pn.: „*Wykaz liczbowy dzieci z rodzin zastępczych z terenu innych powiatów – umieszczonych na ternie Powiatu Ostrowskiego*” z dnia 29 marca 2024 r. w rodzinnej pieczy zastępczej, według stanu na 8 grudnia 2023 r., przebywało 23 dzieci i osób pełnoletnich, z następujących powiatów:

- powiat cieszyński (województwo śląskie) – 1,
- powiat krotoszyński – 3,
- Miasto Kalisz – 4,
- Miasto Bytom (województwo śląskie) – 1,
- Miasto Poznań – 1,
- powiat ostrzeszowski - 3,
- powiat pleszewski – 1,
- Miasto Gorzów Wielkopolski (województwo lubuskie) – 1,
- Miasto Szczecin (województwo zachodniopomorskie) – 1,
- powiat zgorzelecki (województwo dolnośląskie) – 1,
- Miasto Wrocław (województwo dolnośląskie) – 1,
- Miasto Bielsko – Biała (województwo śląskie) – 1,
- powiat pruszkowski (województwo mazowieckie) – 2,
- powiat oleśnicki (województwo dolnośląskie) – 1,
- powiat wschowski (województwo lubuskie) – 1.

Jednakże przywołane wyżej dane są również niespójne z przytaczanym wcześniej „*Wykazem dzieci i pełnoletnich wychowanków (...)*”, według którego w pieczy łącznie przybywało 21 dzieci i osób pełnoletnich z innych powiatów. Dane powiatów pochodzenia i powiatów umieszczenia dzieci z obu tych wykazów nie są spójne ze sobą.

W kolejnym oświadczeniu Dyrektor przekazał, że według stanu na 8 grudnia 2023 r., 41 dzieci i osób pełnoletnich z powiatu ostrowskiego umieszczonych było w rodzinnej pieczy zastępczej na terenie innych powiatów. Jednostka kontrolowana została poproszona o doprecyzowanie tej informacji. Jak wynika z przedstawionego zestawienia, większość dzieci z powiatu ostrowskiego, tj. aż 29, zostało umieszczonych poza powiatem, z powodu braku miejsc w pieczy zastępczej. Jedynie 12 dzieci przebywało poza powiatem macierzystym u swoich krewnych lub powinowatych (dziadkowie i wujostwo). W tym miejscu wskazać należy, że na terenie powiatu ostrowskiego 3 z 7 istniejących rodzin zawodowych ma pod opieką 1 lub 2 dzieci, co świadczy, że powiat dysponuje potencjalnymi miejscami w poszczególnych rodzinach zawodowych, lecz z nich nie korzysta. Jednocześnie PCPR 29 marca 2024 r. złożył do Wielkopolskiego Urzędu Wojewódzkiego w Poznaniu w Centralnej Aplikacji Statystycznej sprawozdanie jednorazowe, w którym wykazał 18 miejsc w zawodowych rodzinach zastępczych, wskazując tym samym, że na jego terenie funkcjonuje 6 rodzin zastępczych zawodowych.

Podobnie wygląda sytuacja dzieci z powiatu ostrowskiego umieszczonych poza powiatem w pieczy instytucjonalnej, gdzie według przedłożonego zestawienia przebywa łącznie 33 dzieci i pełnoletnich wychowanków z powiatu ostrowskiego.

Zauważyć należy, że umieszczenie dzieci w pieczy na terenie powiatów znacznie oddalonych od środowiska rodzinnego, sprawia, że kontakty tych dzieci z rodzicami i innymi osobami bliskimi (znaczącymi) są dalece utrudnione.

(akta kontroli: str. 260-296)

Umieszczenia dzieci w pieczy zastępczej poza powiatem ostrowskim, jak i dzieci spoza powiatu ostrowskiego na jego terenie, nastąpiły na podstawie porozumień zawartych pomiędzy powiatami, co było **zgodne z art. 191 ust. 1 i 5 ww. ustawy**.

(akta kontroli: str. 297-301)

Podczas kontroli ustalono, iż przekroczenia dopuszczalnej liczby dzieci umieszczonych w rodzinach zastępczych występują u 3 rodzin zawodowych oraz u 1 rodziny niezawodowej. W oświadczeniu Dyrektor przekazał, że kontrolowana Jednostka nie jest w posiadaniu żadnej dokumentacji potwierdzającej przyjęcia dzieci ponad limit za zgodą rodziny zastępczej oraz po uzyskaniu pozytywnej opinii koordynatora rodzinnej pieczy zastępczej. Z dokumentacji nie wynika zatem fakt uzyskania pozytywnej opinii koordynatora i wydania zgody przez rodzinę. Ponadto w przypadku dziecka „g”, które zostało umieszczone w rodzinie zawodowej, w której przebywało już trzyosobowe rodzeństwo, umieszczenie ww. dziecka jako kolejnego, tj. ponad limit, było **niezgodne z art. 53 ww. ustawy**.

(akta kontroli: str. 302)

Jak wynika z przedłożonego oświadczenia, w okresie kontroli Dyrektor występował 43 razy z wnioskami do właściwego sądu, o wszczęcie z urzędu postępowania o wydanie zarządzeń wobec dziecka, celem uregulowania jego sytuacji prawnej, wraz z uzasadnieniami, co było **zgodne z art. 47 ust. 7 ww. ustawy**. Ponadto, jak wynika z oświadczenia, w okresie sprawozdawczym, zostało złożonych 21 pozwów alimentacyjnych na rzecz dzieci pozostających w pieczy oraz 2 pozwy na rzecz dzieci, które opuściły pieczę, co było **zgodne z art. 38 ww. ustawy**.

(akta kontroli: str. 303)

Na terenie powiatu ostrowskiego funkcjonuje placówka opiekuńczo-wychowawcza pod nazwą: Placówka Wsparcia Dziecka i Rodziny w Ostrowie Wielkopolskim, z liczbą 11 miejsc socjalizacyjnych i 3 miejsc interwencyjnych, w której na pierwszy dzień kontroli łącznie przebywało 14 wychowanków.

Z oświadczenia Dyrektora PCPR wynika, że w okresie objętym kontrolą, wydano łącznie 8 skierowań do ww. Placówki. Analiza dokumentacji wykazała, że w okresie kontroli do Placówki przyjęto 10 wychowanków, w tym dwóch wychowanków zostało umieszczonych w ww. Placówce bez skierowania, pomimo postanowienia sądu o umieszczeniu ich Placówce. Brak wydania skierowań było **niezgodne z § 2 ust. 3 ww. rozporządzenia**.

Jednocześnie należy podkreślić, że wszystkie analizowane skierowania są wydawane bez wskazania na jakie miejsce wychowankowie są kierowani (interwencyjne czy socjalizacyjne). Przy kierowaniu na miejsce interwencyjne nie wskazywano okresu pobytu na tym miejscu. Ponadto, dzieci na miejsca interwencyjne umieszczane były na okres przekraczający 3 miesiące (przy pierwszym umieszczeniu interwencyjnym), co jest sprzeczne z art. 103 ust. 6 ww. ustawy, a kolejne skierowania po upływie 3 miesięcy, na podstawie art. 103 ust. 7 ww. ustawy, nie były wydawane wcale, co było **niezgodne z art. 103 ust. 2 pkt 1 oraz ust. 6 i 7 ww. ustawy**. Ponadto nie zawsze wydawano nowe skierowanie na miejsce socjalizacyjne, kiedy „przenoszono” dziecko z miejsca interwencyjnego. W niektórych analizowanych skierowaniach podana została niepełna podstawa prawna.

Wskazać również należy, że wszystkie wydane skierowania w okresie kontroli posiadają pieczęć Starosty Ostrowskiego oraz podpis Dyrektora PCPR z upoważnienia Starosty Ostrowskiego, jednakże wydawanie skierowań jest zadaniem realizowanym przez powiat za pośrednictwem PCPR, a więc powyższe stanowi, **niezgodność z § 2 ust. 3 ww. rozporządzenia w zw. z art. 182 ust. 1 ww. ustawy**.

W tym miejscu należy także zaznaczyć, że w okresie kontroli dochodziło do rozdzielania rodzeństw, których główną przyczyną, jak zaznaczył Dyrektor w oświadczeniach, był brak miejsc w pieczy zastępczej na terenie powiatu ostrowskiego. Na potrzeby kontroli poproszono Dyrektora o wyjaśnienia przypadków rozdzielania rodzeństw w okresie kontroli. Z przedstawionych wyjaśnień wynika wprost, że kontrolowana Jednostka nie posiada żadnych dokumentów potwierdzających rozdzielanie rodzeństw, tj. nie odbyło się żadne spotkanie interdyscyplinarne, bądź chociażby spotkanie specjalistów, które byłoby protokołowane i udokumentowane. Nie jest zatem jednoznaczne, kto ostatecznie decydował o rozdzielaniu tych rodzeństw i czy faktycznie działania te były zasadne. Największy niepokój budzi fakt rozdzielania rodzeństwa (troje dzieci), które zostało umieszczone w Placówce Wsparcia Dziecka i Rodziny w Ostrowie Wielkopolskim. Jak podano w oświadczeniu, ze względu na fakt, że najmłodsze dziecko miało poniżej 10 lat, zostało po krótkim pobycie wspólnie z rodzeństwem w Placówce, rozdzielone i umieszczone w rodzinnej pieczy zastępczej, osobno. Jednocześnie najstarsze z tego rodzeństwa usamodzielniało się i opuściło pieczę, w konsekwencji jedno dziecko z rodzeństwa zostało osobno w Placówce, a drugie osobno w rodzinie zastępczej. W tym miejscu należy podkreślić, że rozdzielanie rodzeństwa bez wskazań merytorycznych **stoi w sprzeczności z art. 4 pkt 1 i 4 w zw. z art. 112⁸ Kodeksu rodzinnego i opiekuńczego (Dz.U. z 2020 r. poz. 1359)**. Zauważyć należy, że prawo dziecka do wychowania w rodzinie nie dotyczy jedynie rodziców dzieci, ale także ich rodzeństwa oraz innych osób spokrewnionych i powinowaconych, z którymi dziecko ma bliskie więzi.

(akta kontroli: str. 291-292, 304-361)

**Realizacja zadań organizatora rodzinnej pieczy zastępczej,
wynikających z art. 76 ust. 4 ww. ustawy**

1. Prowadzenie naboru kandydatów do pełnienia funkcji rodziny zastępczej zawodowej, rodziny zastępczej niezawodowej lub prowadzenia rodzinnego domu dziecka

Z przedłożonej podczas kontroli dokumentacji wynika, że PCPR prowadziło nabór kandydatów do pełnienia funkcji rodziny zastępczej zawodowej, niezawodowej oraz rodzinnego domu dziecka.

Nabór prowadzono poprzez zamieszczanie ogłoszeń na stronie Centrum oraz rozpowszechnianie informacji w mediach społecznościowych. Kandydatów na rodziców zastępczych poszukiwano wykorzystując ulotki i plakaty, a także wykorzystując do tego lokalną telewizję. Kampania zachęcająca do pozostania rodzicem zastępczym była również przeprowadzona w parafiach powiatu ostrowskiego, Urzędach Miast i Gmin, w sołectwach, Kołach Gospodyń Wiejskich i Radach Osiedlowych.

W efekcie podjętych działań w roku 2022 oraz 2023, do Centrum zgłosiło się łącznie 18 kandydatów (po 9 osób w każdym roku).

Działanie Jednostki w tym obszarze było **zgodne z art. 76 ust. 4 pkt 1 ww. ustawy**.

(akta kontroli: str. 362-369)

2. Kwalifikowanie osób kandydujących do pełnienia funkcji rodziny zastępczej lub prowadzenia rodzinnego domu dziecka oraz wydawanie zaświadczeń kwalifikacyjnych zawierających potwierdzenie ukończenia szkolenia, opinia o spełnianiu warunków i ocena predyspozycji do sprawowania pieczy zastępczej

Organizator rozpoczynał kwalifikację kandydatów do pełnienia funkcji niezawodowej rodziny zastępczej od rozmowy z kandydatami. W kolejnym kroku kandydaci składali kwestionariusz, który rozpoczynał kwalifikację, a następnie odbywała się wizyta pracowników Centrum w miejscu zamieszkania kandydatów. Następnie Centrum kompletowało dokumenty od kandydatów oraz kierowało do psychologa celem pozyskania opinii o predyspozycji i motywacji kandydatów do pełnienia funkcji rodziny zastępczej. W przypadku pozytywnej opinii dokonywana była kwalifikacja kandydatów do udziału w szkoleniu.

W trakcie trwania czynności kontrolnych przeanalizowano dokumentację kandydatów, którzy w okresie kontroli zadeklarowali gotowość do pełnienia funkcji rodziny zastępczej i poddano analizie teczek osobowych kandydatów.

W przedłożonych przez Centrum dokumentach, u żadnego z kandydatów nie znaleziono zapisu, że daje rękojmię należytego sprawowania pieczy zastępczej, co było **niezgodne art. 42 ust. 1 pkt 1 ww. ustawy**. Dokumentacja potwierdza, że Organizator zweryfikował wszystkich kandydatów, że nie są i nie byli oni pozbawieni władzy rodzicielskiej oraz władza rodzicielska nie była im ograniczona ani zawieszona, co było **zgodne art. 42 ust. 1 pkt 2 ww. ustawy**.

W dokumentacji brakowało natomiast informacji, że kandydaci wypełniają obowiązek alimentacyjny oraz że nie mają ograniczonej zdolności do czynności prawnych. Było to **niezgodne art. 42 ust. 1 pkt 3 i 4 ww. ustawy**. Centrum zweryfikowało, że kandydaci są zdolni

do sprawowania właściwej opieki nad dzieckiem, co było **zgodne art. 42 ust. 1 pkt 5 ww. ustawy.**

Nie na wszystkich oświadczeniach kandydatów znalazła się data potwierdzająca moment wypełnienia dokumentów, dlatego konieczne jest zwrócenie uwagi, aby składane dokumenty uzupełniane były w sposób niebudzący wątpliwości co do daty złożenia. W dokumentacji odnotowano potwierdzenie, że kandydaci przebywają na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej, co było **zgodne z art. 42 ust. 1 pkt 6 ww. ustawy.**

Kandydaci zostali zweryfikowani pod kątem zapewnienia odpowiednich warunków bytowych i mieszkaniowych umożliwiających dziecku zaspokajanie jego indywidualnych potrzeb, co było **zgodne art. 42 ust. 1 pkt 7 ww. ustawy.**

Centrum zweryfikowało, że kandydaci nie figurują w bazie danych Rejestru Sprawców Przepstępstw na Tle Seksualnym z dostępem ograniczonym oraz że nie byli skazani prawomocnym wyrokiem za umyślne przestępstwo. Było to **zgodne z art. 42 ust. 1 pkt 8 i art. 42 ust. 2 ww. ustawy.**

Po dokonaniu wstępnej akceptacji (w 2022 r.) Centrum kierowało kandydatów na szkolenie, co było zgodne z art. 43 ww. ustawy w brzmieniu obowiązującym do 31 stycznia 2023 r., natomiast od 1 lutego 2023 r. po dokonaniu wstępnej kwalifikacji Centrum dopuszczało kandydata na szkolenie bez skierowania i pomimo tego, że kandydat nie złożył wniosku, co było **niezgodne art. 43 ust. 7 ww. ustawy.**

Analiza dokumentów wykazała, że w okresie kontroli 17 kandydatów otrzymało zaświadczenia kwalifikacyjne na podstawie art. 45 ww. ustawy, ale wydania zaświadczenia nie poprzedziło złożenie wniosku kandydatów, co było **niezgodne art. 45 ust. 1 ww. ustawy.**

(akta kontroli: str. 370-582)

3. Organizowanie szkoleń dla kandydatów do pełnienia funkcji rodziny zastępczej lub prowadzenia rodzinnego domu dziecka

Szkolenia dla kandydatów na rodziny zastępcze i prowadzących rodzinny dom dziecka realizowane są na podstawie programu „PRIDE: Rodzinna Piecza Zastępcza 2020”, zatwierdzonego decyzją Ministra Rodziny i Polityki Społecznej nr 15/2020/RZ z dnia 8 grudnia 2020 r. Szkolenia przeprowadzają firmy lub zewnętrzni trenerzy. Centrum nie organizowało szkolenia dla kandydatów do pełnienia funkcji rodzinnego domu dziecka z powodu braku kandydatów.

Powyzsze dzialania byly **zgodne z art. 76 ust. 4 pkt 3 ww. ustawy.**

(akta kontroli: str. 583-589)

4. Zapewnienie badań psychologicznych kandydatom do pełnienia funkcji rodziny zastępczej lub prowadzenia rodzinnego domu dziecka oraz rodzinom zastępczym i osobom prowadzącym rodzinne domy dziecka

Poddana analizie dokumentacja potwierdza, że Organizator zapewniał badania psychologiczne kandydatom oraz rodzinom zastępczym i osobom prowadzącym rodzinny dom dziecka. W 2022 r. badania kandydatów przeprowadzał psycholog zatrudniony na umowę zlecenia. Od 2023 r. opinie dla kandydatów o posiadaniu predyspozycji i motywacji do

pełnienia funkcji rodziny zastępczej wydawał psycholog zatrudniony przez Centrum na podstawie umowy o pracę.

Z pomocy psychologicznej Centrum korzystali kandydaci oraz rodziny zastępcze wraz z dziećmi umieszczonymi w pieczy zastępczej.

W okresie kontroli psycholog sporządził odpowiednio 18 opinii.

Powyższe działania Jednostki są **zgodne z art. 76 ust. 4 pkt 3a ww. ustawy.**

(akta kontroli: str. 590-596)

5. Organizowanie szkoleń dla kandydatów do pełnienia funkcji dyrektora placówki opiekuńczo-wychowawczej typu rodzinnego, wydawanie świadectw ukończenia tych szkoleń oraz opinii dotyczącej predyspozycji do pełnienia funkcji dyrektora i wychowawcy w placówce opiekuńczo-wychowawczej typu rodzinnego

W okresie od stycznia 2022 r. do dnia kontroli nie było organizowane szkolenie dla kandydatów do pełnienia funkcji dyrektora placówki opiekuńczo – wychowawczej typu rodzinnego z powodu braku tego typu placówki w Powiecie.

(akta kontroli: str. 583-597)

6. Zapewnianie rodzinom zastępczym oraz prowadzącym rodzinne domy dziecka szkoleń mających na celu podnoszenie ich kwalifikacji, biorąc pod uwagę ich potrzeby

Jak ustalono w okresie kontroli, PCPR zapewniał rodzinom zastępczym szkolenia mające na celu podnoszenie kwalifikacji (w powiecie nie funkcjonuje rodzinny dom dziecka). Jak wynika z oświadczenia Dyrektora: *„Podnoszenie kwalifikacji odbywa się w ramach grup wsparcia oraz na szkoleniach tematycznych z określonych zagadnień wynikających z aktualnych i zgłaszanych przez rodziny zastępcze potrzeb. Szkolenia były prowadzone przez psychologa i służyły podniesieniu kompetencji wychowawczych. Na szkolenia zapraszani byli specjaliści zewnętrzni, w celu poszerzenia wiedzy z zakresu m.in. prewencji w rodzinach zastępczych, rodzajów środków psychoaktywnych i objawów po ich spożyciu – spotkanie było z udziałem funkcjonariusza Policji. Inne szkolenia dotyczyły uwarunkowań prawnych i procedur sądowych – przeprowadzone były przez Sędziego Sądu Rodzinnego i kuratora zawodowego. W okresie podlegającym kontroli szkolili również specjaliści, trenerzy PRIDE, w zakresie wzmocnienia kompetencji rodzin zastępczych oraz specjalista pedagog specjalna, certyfikowana trenerka umiejętności społecznych, posiadająca wieloletnie doświadczenie w pracy z osobami ze spektrum autyzmu i ich rodzinami”*. Powyższe potwierdzają kserokopie przykładowych list obecności uczestników oraz kserokopie przykładowych zaświadczeń, co było zatem **zgodne z art. 76 ust. 4 pkt 5 ww. ustawy.**

(akta kontroli: str. 598-616)

7. Zapewnianie pomocy i wsparcia osobom sprawującym rodzinną pieczę zastępczą, w szczególności w ramach grup wsparcia oraz rodzin pomocowych

W toku czynności kontrolnych ustalono, że Organizator zapewniał rodzinom zastępczym zarówno możliwość skorzystania z udziału w spotkaniach grupy wsparcia, jak i z usług rodzin pomocowych. Z informacji uzyskanych podczas kontroli wynika, że w ramach realizacji ww.

zadania grupy wsparcia prowadzone były co miesiąc. *Jak oświadczył Dyrektor: „W 2023 r. były również dwa większe tematyczne spotkania dla rodzin zastępczych. Poprowadzone było również indywidualne poradnictwo i wsparcie przez koordynatorów, psychologów, pracowników socjalnych, oraz prawnika (...) pracownicy Działu Wsparcia Rodziny udzielają pomocy zarówno w siedzibie PCPR oraz w miejscu zamieszkania rodzin zastępczych”.* Z dalszych wyjaśnień Dyrektora wynika, że w 2022 r. ustanowione były dwie rodziny pomocowe w okresie od 21 lipca 2022 r. do 19 sierpnia 2022 r. W 2023 r. również były ustanowione dwie rodziny pomocowe w okresie od 21 lipca 2023 r. do 19 sierpnia 2023 r., co znalazło potwierdzenie w przedłożonej dokumentacji kontrolowanej Jednostki.

Powyższe zatem było **zgodne z art. 76 ust. 4 pkt 6 ww. ustawy.**

(akta kontroli: str. 617-637)

8. Organizowanie dla rodzin zastępczych oraz prowadzących rodzinne domy dziecka pomocy wolontariuszy

Jak oświadczył Dyrektor (cyt. org.): *„Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie jako Organizator rodzinnej pieczy zastępczej w Powiecie Ostrowskim, informuje, że nie organizuje pracy wolontariuszy”.* Powyższe jest zatem **niezgodne z art. 76 ust. 4 pkt 7 ww. ustawy.**

(akta kontroli: str. 638)

9. Współpraca ze środowiskiem lokalnym, w szczególności z powiatowym centrum pomocy rodzinie, ośrodkiem pomocy społecznej, sądami i ich organami pomocniczymi, instytucjami oświatowymi, podmiotami leczniczymi, a także kościołami i związkami wyznaniowymi oraz organizacjami społecznymi

Kontrola wykazała, że Organizator w okresie objętym kontrolą realizował ww. zadanie, współpracując m.in. z: ośrodkami pomocy społecznej, sądami rodzinnymi i ich organami pomocniczymi, instytucjami oświatowymi, podmiotami leczniczymi, a także z kościołami i związkami wyznaniowymi oraz organizacjami społecznymi, co potwierdziła przedstawiona podczas kontroli dokumentacja.

Działania w powyższym zakresie były zatem **zgodne z art. 76 ust. 4 pkt 8 ww. ustawy.**

(akta kontroli: str. 639)

10. Prowadzenie poradnictwa i terapii dla osób sprawujących rodzinną pieczę zastępczą i ich dzieci oraz dzieci umieszczonych w pieczy zastępczej

Podczas kontroli ustalono, że Jednostka zapewniała rodzinom zastępczym, prowadzącym rodzinny dom dziecka i umieszczonym w nich dzieciom dostęp do poradnictwa i terapii. W okresie kontroli zatrudniano psychologów oraz pedagoga do czerwca 2022 r. Jak wynika z oświadczenia Dyrektora, wsparcie prowadzone było zarówno w siedzibie PCPR, jak i w miejscu zamieszkania rodzin zastępczych oraz telefonicznie. Wsparcie miało na celu podnoszenie kompetencji rodziców zastępczych w sferach wymagających wsparcia oraz w przypadku kryzysu udzielenia niezbędnej pomocy zarówno dziecku jak i rodzicom zastępczym.

Przedstawiona przez Jednostkę dokumentacja potwierdza powyższe oświadczenie. Działania Jednostki były zatem **zgodne z art. 76 ust. 4 pkt 9 ww. ustawy.**

(akta kontroli: str. 640-660)

11. Zapewnianie pomocy prawnej osobom sprawującym rodzinną pieczę zastępczą, w szczególności w zakresie prawa rodzinnego

Podczas kontroli przedstawiono przykładowe listy obecności na konsultacjach prawnych udzielanych przez radcę prawnego. Ustalono, że pomoc prawna była świadczona w każdy poniedziałek w godzinach od 16.00 do 18.00 i była bezpłatna. Jak wynika z oświadczenia przedłożonego przez Dyrektora: „w 2022 r. udzielono 162 konsultacje, w tym dla osób z rodzin zastępczych w zakresie prawa rodzinnego, pomocy społecznej, ochrony praw lokatorów, udzielono pomocy w formułowaniu pism do sądów, urzędów, instytucji. Od stycznia 2023 r. udzielono około 150 konsultacji”.

Powyższe działanie Jednostki było zatem **zgodne z art. 76 ust. 4 pkt 10 ww. ustawy.**

(akta kontroli: str. 661-664)

12. Dokonywanie okresowej oceny sytuacji dzieci przebywających w rodzinnej pieczy zastępczej

W kwestii realizacji ww. zadania ustalono, że w okresie kontroli dokonano 285 ocen sytuacji dzieci umieszczonych w rodzinnej pieczy zastępczej na terenie powiatu ostrowskiego. Prawidłowość dokonywania oceny sytuacji dzieci przez Organizatora zbadano na podstawie analizy indywidualnej dokumentacji 8 dzieci na potrzeby kontroli oznaczonych symbolami: „a”, „b”, „c”, „d”, „e”, „f”, „g” i „h”, umieszczonych w rodzinach zastępczych.

Działania kontrolne potwierdziły, że Organizator dokonywał oceny sytuacji dziecka w celu ustalenia aktualnej sytuacji rodzinnej, monitorowania procedur adopcyjnych dzieci z uregulowaną sytuacją prawną umożliwiającą przysposobienie, oceny stanu zdrowia dziecka i jego aktualnych potrzeb, oceny zasadności dalszego pobytu dziecka w pieczy zastępczej i informowania sądu o potrzebie umieszczenia dziecka w placówce działającej na podstawie przepisów ustawy z dnia 14 grudnia 2016 r. - Prawo oświatowe (Dz. U. z 2023 r. poz. 900), przepisów o działalności leczniczej lub o pomocy społecznej, co było **zgodne z art. 129 pkt 1, 4-7 ww. ustawy.**

Zauważyć jednak należy, że we wszystkich analizowanych ocenach w obszarze pn.: „Stosowane metody pracy z dzieckiem i rodziną” brak jest rzeczywistej analizy metod pracy z dzieckiem i rodziną, np. u wychowanka „b” pojawiają się następujące zapisy: „wizyty w środowisku rodziny zastępczej”, „rozmowy z opiekunem i dzieckiem (wzmacnianie pozytywne, pochwały, rozmowy wychowawcze)”, „stały kontakt telefoniczny z opiekunem”, „współpraca ze środowiskiem szkolnym (wychowawca, pedagog)”, „opieka koordynatora rodzinnej pieczy zastępczej”, przy czym trzeba stwierdzić, że ww. metody są takie same w każdej kolejnej ocenie wychowanka „b”. Podobne zapisy obecne są także u innych wychowanków, których sytuacja została poddana analizie. Natomiast u wychowanka „c”, u którego dokonano dotychczas jedynie jednej oceny, pojawiają się następujące zapisy: „wizyty w środowisku, kontakt telefoniczny z rodzicami zastępczymi oraz spotkania z tut.

*Centrum (konsultacja, wywiad)", „wsparcie ze strony specjalistów Działu Wsparcia Rodziny", „obserwacja własna, analiza dokumentacji", „rozmowy osobiste". Powyższe zapisy nie stanowią analizy metod pracy. Mając na uwadze powyższe należy uznać, że działanie w tym zakresie było **niezgodne z art. 129 pkt 2 ww. ustawy.***

Jednocześnie w obszarze pn.: *„Propozycje dotyczące modyfikacji planu pomocy”* w każdych kolejnych analizowanych ocenach, sporządzonych dla danego dziecka, pojawiają się powtarzające się bądź podobne w treści zapisy, tj. np. u wychowanka „a” zapisano: *„W chwili obecnej plan (...) jest w trakcie realizacji, głównym celem jest opieka i wychowanie w środowisku zastępczym. Dotyczy on przede wszystkim zaspokajania podstawowych potrzeb dziecka oraz zapewnienia stałego kontaktu ze specjalistami w związku ze stanem zdrowia małej, dbania o prawidłowy proces socjalizacji, zapewnienie dostępu do kultury i rekreacji, podtrzymywania więzi rodzinnych. Ważnym punktem planu jest także zapewnienie dostępu do edukacji i współpraca ze szkołą. Rodzic zastępczy bez zrzutów realizuje poszczególne punkty zawartego planu pomocy”*. W podobny sposób sformułowano działania w ocenie u wychowanka „b”, gdzie zapisano: *„Plan jest w trakcie realizacji, dotyczy on przede wszystkim troski o zdrowie i prawidłowe funkcjonowanie dziecka oraz zaspokajanie jego podstawowych potrzeb. Podkreśla się wagę opiekuna w pozostawianiu konsekwentnym w oddziaływaniach wychowawczych względem dziecka, stawianiu granic oraz stosowaniu terapii behawioralnej wobec dziecka zgodnie z zaleceniami lekarza psychiatry”*.

Ww. zapisy nie przedstawiają propozycji modyfikacji, sugerują brak podejmowania nowych działań, a jedynie kontynuowanie działań już realizowanych. Jednocześnie, w tym miejscu wskazać należy, że po ocenie nie jest dokonywana rzeczywista modyfikacja planu, tj. modyfikacja celów zawartych w dokumencie, a jedynie nanoszona jest na nim adnotacja z datą, która stanowi niejako podsumowanie założeń oceny i odnosi się najczęściej jedynie do potencjalnej modyfikacji celu głównego, a nie celów szczegółowych. Co więcej, u wychowanka „b” zasugerowano zmianę celu głównego po ostatniej ocenie i ta informacja jest zawarta jedynie w planie pomocy dziecku, jednak nie skutkuje ona żadnym innym działaniem, tj. sporządzeniem nowego planu, postawieniem nowych celów, bądź ich aktualizacją. Nie ma też informacji o tym w przedstawionym arkuszu oceny. Mając na uwadze powyższe nie można uznać, aby ocena sytuacji dziecka była dokonywana w celu modyfikacji planu pomocy dziecku, co było **niezgodne z art. 129 pkt 3 ww. ustawy.** Wskazane jest również skorygowanie i dostosowanie zapisów z oceny w planie, tak aby były czytelne, transparentne i zbieżne ze sobą.

W trakcie kontroli ustalono, że Organizator zapraszał na posiedzenia rodziców biologicznych (za wyjątkiem pozbawionych władzy rodzicielskiej), rodziców zastępczych, przedstawiciela ośrodka adopcyjnego oraz asystenta rodziny (jeśli rodzina była objęta jego wsparciem), bądź przedstawiciela ośrodka pomocy społecznej oraz w zależności od potrzeb, przedstawiciela sądu. Oceny sytuacji dziecka dokonywał Organizator, na posiedzeniu z udziałem rodziny zastępczej, asystenta rodziny (jeżeli rodzina była objęta jego wsparciem), przedstawiciela ośrodka adopcyjnego (w formie zdalnej), koordynatora rodzinnej pieczy zastępczej, a także rodziców dziecka, z wyjątkiem rodziców pozbawionych władzy rodzicielskiej, co było **zgodne z art. 130 ust. 1 pkt 1, 3-7 ww. ustawy.** Analiza zaproszeń wykazała, że Organizator nie

przywiduje uczestnictwa w ocenie sytuacji dziecka z wykorzystaniem środków porozumiewania się na odległość. Mając na uwadze powyższe, zasadne wydaje się również umożliwienie korzystania instytucjom takim jak np. ośrodek adopcyjny, czy ośrodek pomocy społecznej z możliwości uczestniczenia w ocenie w formie zdalnej (online), z wykorzystaniem powszechnie dostępnej łączności za pośrednictwem stosownych komunikatorów.

Jednocześnie w tym miejscu należy zauważyć, że w ocenie sytuacji dziecka powinien uczestniczyć również pedagog, wskazany w art. 130 ust. 1 pkt 2 ww. ustawy. Jednakże kontrolowana Jednostka zatrudniała ww. specjalistę jedynie do 30 czerwca 2022 r. Wskazane jest zatem podjęcie działań zmierzających do zapewnienia pełnego (obligatoryjnego) składu osób biorących udział w ocenie sytuacji dziecka i zatrudnienie pedagoga. Co więcej, powyższe będzie miało również odniesienie do właściwego realizowania zadań nałożonych na Organizatora przez ustawodawcę i dotyczących przeprowadzania badań pedagogicznych.

Jak ustalono, w badanym okresie, odnotowano przypadki niezachowania obligatoryjnego terminu dokonania oceny sytuacji dziecka u wszystkich analizowanych wychowanków, ponadto odnotowano w przypadku dzieci „c”, „d”, „e” i „h” dokonywania pierwszej oceny sytuacji dziecka w czasie znacząco przekraczającym 3 lub 6 miesięcy od dnia umieszczenia dziecka, co było **niezgodne z art. 131 ust. 1 ww. ustawy**.

Stwierdzono, że po dokonaniu oceny sytuacji dziecka Organizator formułował na piśmie opinię dotyczącą zasadności dalszego pobytu dziecka w pieczy zastępczej, a następnie przekazywał ją do właściwego sądu, jednakże wskazać należy, że zdarzały się sytuacje, że opinia o dziecku była przekazywana do sądu z kilkutygodniowym odstępem czasu w stosunku do terminu oceny. Tak długa zwłoka może doprowadzić do wprowadzenia sądu w błąd, gdyż ustalona podczas oceny sytuacja dziecka mogła ulec zmianie.

Dalsze ustalenia kontrolne pozwoliły stwierdzić, że we wszystkich analizowanych ocenach sytuacji dziecka widniała informacja o wysłuchaniu zdania dziecka, jeżeli wiek i stopień dojrzałości na to pozwalały, zawarta w obszarze pn. „*Zdanie dziecka o pobycie w rodzinie zastępczej*”, co było **zgodne z art. 4a ww. ustawy**.

(akta kontroli: str. 665-826, 1196)

13. Prowadzenie działalności diagnostyczno – konsultacyjnej, której celem jest pozyskiwanie, szkolenie i kwalifikowanie osób zgłaszających gotowość do pełnienia funkcji rodziny zastępczej zawodowej, rodziny zastępczej niezawodowej oraz prowadzenia rodzinnego domu dziecka, a także szkolenie i wspieranie psychologiczno – pedagogiczne osób sprawujących rodzinną pieczę zastępczą oraz rodziców dzieci przebywających w pieczy Podczas kontroli ustalono, że Organizator prowadził działalność diagnostyczno – konsultacyjną w zakresie diagnozowania dziecka w pieczy zastępczej na podstawie obserwacji bezpośredniej małoletnich, jak również poprzez wywiad przeprowadzany wśród opiekunów. Jak zaznaczył Dyrektor w oświadczeniu: „*przy diagnozie brano pod uwagę badania z Poradni Psychologiczno – Pedagogicznej oraz dokumentacji medycznej dziecka. W 2023 r. jeden z psychologów zdobył wymagane uprawnienia do przeprowadzania diagnoz i wykonał 20 diagnoz dzieci oraz 11 diagnoz niezawodowych rodziców zastępczych. W diagnozach zostały uwzględnione mocne strony i potrzeby dziecka w zakresie opiekuńczym, rozwojowym, emocjonalnym oraz*

społecznym. W diagnozie w przypadku występowania kryzysu, brany jest pod uwagę jego wpływ na rozwój dziecka. Diagnoza zawiera odpowiednio do wieku, rozwoju i doświadczenia dziecka, wskazania dotyczące dalszej pracy koordynatora z rodziną i dzieckiem, wdrożenie programu terapeutycznego, wskazania do dalszej pracy pedagogicznej, pracy przygotowującej dziecko do umieszczenia w rodzinie zastępczej lub placówce opiekuńczo – wychowawczej, ośrodka leczniczym bądź przygotowania dziecka do usamodzielnienia”.

Jednakże w okresie kontroli Organizator zatrudniał pedagoga jedynie do 30 czerwca 2022 r., tak więc zadanie nie było realizowane w pełnym zakresie, co stanowi **niezgodność z art. 76 ust. 4 pkt 12 ww. ustawy.**

(akta kontroli: str. 53-59, 373-385, 392-385, 830-835)

14. Przeprowadzanie badań pedagogicznych i psychologicznych oraz analiz dotyczących kandydatów do pełnienia funkcji rodziny zastępczej lub prowadzenia rodzinnego domu dziecka

Jak przekazał Dyrektor w oświadczeniu: „(...) w 2022 r. badania psychologiczne dla kandydatów na niezawodowe rodziny zastępcze były przeprowadzone na zasadzie umowy zlecenia przez psychologa zewnętrznego, który przeprowadził diagnozę dla trzech małżeństw i jednej osoby samotnej. Od 2023 r. uprawnień do badań psychologicznych nabyła psycholog w tut. Centrum, która przeprowadziła diagnozę trzech małżeństw, jednego związku partnerskiego i jednej osoby samotnej”. Ustalono, że w okresie objętym kontrolą PCPR umożliwiał przeprowadzanie badań, posługując się m.in. następującymi metodami: Skalę Postaw Rodzicielskich M. Plopy, PKIE Popularnym Kwestionariuszem Inteligencji Emocjonalnej, Testem Komunikacji, czy CISS Kwestionariuszem radzenia sobie w sytuacjach kryzysowych Normana S. Endlera, Jamesa D.A. Parkera”.

Jednakże brak zatrudnienia pedagoga od 30 czerwca 2022 r. do pierwszego dnia kontroli nie pozwala jednoznacznie stwierdzić, aby ww. zadanie było realizowane w pełnym zakresie, co było **niezgodne art. 76 ust. 4 pkt 13 ww. ustawy.**

(akta kontroli: str. 53-59, 373-385, 591-592, 830-837)

15. Zapewnianie rodzinom zastępczym zawodowym i niezawodowym oraz prowadzącym rodzinne domy dziecka poradnictwa, które ma na celu zachowanie i wzmocnienie ich kompetencji oraz przeciwdziałanie zjawisku wypalenia zawodowego

Jak wynika z oświadczenia przedłożonego przez Dyrektora dot. realizacji ww. zadania: „szereg specjalistów, tj. koordynatorzy rodzinnej pieczy zastępczej, pracownicy socjalni, psychologowie, prawnik, zaproszeni specjaliści z Sądu Rejonowego w Ostrowie Wielkopolskim, sędziowie, kuratorzy, pracownicy ośrodków pomocy społecznej, wychowawcy szkolni, pedagodzy i psychologowie szkolni, funkcjonariusze policji, przeprowadzają specjalistyczne szkolenia oraz w razie potrzeby indywidualne i zespołowe poradnictwo rodzinom zastępczym zawodowym i niezawodowym w celu zachowania i wzmocnienia ich kompetencji oraz przeciwdziałaniu wypalenia zawodowego (...). Psychologowie prowadzili psychoedukację dla rodziców zastępczych oraz zajęcia rozwijające kompensację emocjonalno – społeczną. Na bieżąco udzielano wsparcia psychologicznego w kryzysie. W 2022 r. udzielono

następujących konsultacji indywidualnych, w tym: psycholog udzielił 117 porad dla rodzin zastępczych, pedagog udzielił 48 porad dla dzieci i rodzin zastępczych, z konsultacji skorzystało 26 rodzin. W 2023 r. psycholog udzielił 107 porad dla rodzin zastępczych, z konsultacji skorzystały 42 rodziny”.

Wskazać jednak należy, że podczas kontroli nie przedstawiono działań podejmowanych przez Centrum w celu przeciwdziałania zjawisku wypalenia zawodowego u rodzin zastępczych zawodowych i niezawodowych oraz prowadzących rodzinne domy dziecka, co było **niezgodne z art. 76 ust. 4 pkt 14 ww. ustawy.**

(akta kontroli: str. 836-842)

16. Zapewnienie koordynatorom rodzinnej pieczy zastępczej szkoleń mających na celu podnoszenie ich kwalifikacji

Ustalono, że w okresie kontroli Organizator zapewniał koordynatorom rodzinnej pieczy zastępczej dostęp do szkoleń mających na celu podnoszenie ich kwalifikacji. Koordynatorzy rodzinnej pieczy zastępczej uczestniczyli w szkoleniach, konferencjach i webinarium, a także korzystali z superwizji, co było **zgodne z art. 76 ust. 4 pkt 14a ww. ustawy.**

(akta kontroli: str. 843-849)

17. Przedstawianie staroście i radzie powiatu corocznego sprawozdania z efektów pracy

Podczas kontroli ustalono, że w badanym okresie Organizator przedstawiał ww. sprawozdanie z efektów swojej pracy odpowiednio: 12 maja 2022 r. (sprawozdanie za rok 2021) oraz 25 kwietnia 2023 r. (sprawozdanie za rok 2022), co było **zgodne z art. 76 ust. 4 pkt 15 ww. ustawy.**

(akta kontroli: str. 850-884)

18. Zgłaszanie do ośrodków adopcyjnych informacji o dzieciach z uregulowaną sytuacją prawną, w celu poszukiwania dla nich rodzin przysposabiających

Podczas czynności kontrolnych stwierdzono, że Organizator przekazywał do Ośrodka Adopcyjnego w Kaliszu informacje oraz dokumentację dzieci z uregulowaną sytuacją prawną. Powyższe potwierdza przedstawiona podczas kontroli dokumentacja. W 2022 r. dokonano 11 zgłoszeń, a w 2023 r. dokonano 12 zgłoszeń.

Powyższe działania są zatem **zgodne z art. 76 ust. 4 pkt 16 oraz z art. 139a ww. ustawy.**

(akta kontroli: str. 885-951)

19. Organizowanie opieki nad dzieckiem, w przypadku, gdy rodzina zastępcza albo prowadzący rodzinny dom dziecka okresowo nie może sprawować opieki, w szczególności z powodów zdrowotnych lub losowych albo zaplanowanego wypoczynku

Jak wynika z oświadczenia Dyrektora: „Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie w Ostrowie Wielkopolskim jako Organizator rodzinnej pieczy zastępczej w Powiecie Ostrowskim informuje, że w przypadku niemożności sprawowania przez rodzinę zastępczą pieczy nad dzieckiem z powodów zdrowotnych, losowych lub zaplanowanego wypoczynku, udzielane jest wsparcie w postaci umieszczenia dziecka w zawodowej rodzinie zastępczej pełniącej funkcję pogotowia

rodzinnego w przypadku wolnego miejsca. W latach 2022 i 2023 nie miało miejsca umieszczenie małoletnich w pogotowiu z uwagi na czasowe zabezpieczenie dzieci. Natomiast, były utworzone dwie rodziny pomocowe, na czas miesięcznego urlopu opiekunów pełniących funkcję pogotowia rodzinnego.”. Mając powyższe na uwadze należy uznać realizację zadania za **zgodne z art. 76 ust. 4 pkt 17 ww. ustawy**.

(akta kontroli: str. 952)

Realizacja zadań przez koordynatorów rodzinnej pieczy zastępczej

Organizator w okresie kontroli zatrudniał 6 koordynatorów rodzinnej pieczy zastępczej. Podczas czynności kontrolnych przedłożono wykaz rodzin objętych wsparciem koordynatorów rodzinnej pieczy zastępczej oraz rodzin nieobjętych opieką koordynatora.

Z wykazów tych wynika, że na pierwszy dzień kontroli koordynatorzy mieli pod opieką odpowiednio: 13, 14, 15, 12, 14, 13 rodzin zastępczych, co daje łącznie 81 rodzin. Powyższe było **zgodne z art. 77 ust. 4 ww. ustawy**.

W stosunku do rodzin zastępczych nieobjętych opieką koordynatora rodzinnej pieczy zastępczej, zadania koordynatora rodzinnej pieczy zastępczej wykonywali w imieniu Organizatora Kierownik oraz dwóch specjalistów pracy z rodziną. „Wykaz rodzin zastępczych nieobjętych opieką koordynatora” przedłożony przez Dyrektora zawiera informację, że na ww. pracowników przypadają pozostałe rodziny zastępcze, bez przypisania konkretnych rodzin do konkretnych pracowników. Wskazać przy tym należy, że w zestawieniu z 8 grudnia 2023 r. Dyrektor wykazał, że takich rodzin nie objętych opieką koordynatora łącznie jest 82 rodziny zastępcze, natomiast w zestawienia z 29 marca 2024 r. takich rodzin jest 32. Ze względu na fakt, że Kierownik Działu Wsparcia Rodziny obejmuje opieką dwie rodziny zastępcze, natomiast analiza przedstawionej dokumentacji wykazała, że specjaliści obejmują opieką znacząco powyżej 15 rodzin, co może przyczyniać się do ich zbytniego obciążenia i wypalenia zawodowego, a także mając na względzie opisane wyżej założenia 3-letniego powiatowego programu, wskazanym byłoby zwiększenie zatrudniania koordynatorów rodzinnej pieczy zastępczej.

Wyznaczenie koordynatora rodzinnej pieczy zastępczej rozpoczynało złożenie wniosku rodziny zastępczej o wyznaczenie koordynatora. Następnie kierownik Działu Wsparcia Rodziny proponował koordynatora. Wyznaczony koordynator nawiązywał kontakt z rodziną w celu uzyskania jej opinii (pozytywnej lub negatywnej). Rodzina zastępcza opiniowała wskazanego koordynatora. Po uzyskaniu pozytywnej opinii koordynator zawiadamiał rodzinę o objęciu jej opieką. Negatywna opinia skutkowałą zaproponowaniem innego koordynatora, co było **zgodne z art. 77 ust. 1 i 2 ww. ustawy**.

(akta kontroli: str. 953-975)

1) Udzielanie pomocy rodzinom zastępczym i prowadzącym rodzinne domy dziecka w realizacji zadań wynikających z pieczy zastępczej

Z przedłożonej dokumentacji wynika, że koordynatorzy rodzinnej pieczy zastępczej w ramach realizacji zadań udzielali pomocy rodzinom zastępczym spokrewnionym, niezawodowym oraz

zawodowym. Koordynatorzy utrzymywali kontakt ze szkołami, do których uczęszczają dzieci z rodzin. Wsparcie koordynatorów odbywało się bezpośrednio poprzez wizyty w środowisku rodziny zastępczej i pozwalało przeprowadzić rozmowy z dziećmi, co zapewniało monitorowanie funkcjonowania rodziny. Koordynatorzy współpracowali z instytucjami edukacyjnymi m. in. szkołami i przedszkolami, a także z ośrodkami pomocy społecznej.

Organizowanie spotkań rodziny biologicznej z dzieckiem przez koordynatorów pozwalało dzieciom na utrzymanie kontaktu z biologicznymi rodzicami.

Ponadto działania koordynatorów w tym zakresie potwierdza prowadzona dokumentacja, tj.: sprawozdania miesięczne z wizyt, notatki służbowe oraz tabela z podpisami rodziców zastępczych, oraz sprawozdanie z kontaktu rodziny biologicznej z dzieckiem umieszczonym w rodzinie zastępczej.

Zatem powyższe działanie Jednostki było **zgodne z art. 77 ust. 3 pkt 1 ww. ustawy.**

(akta kontroli: str. 976-1001)

2) Przygotowanie we współpracy z odpowiednio rodziną zastępczą lub prowadzącym rodzinny dom dziecka oraz asystentem rodziny, a w przypadku, gdy rodzinie nie został przydzielony asystent rodziny – we współpracy z podmiotem organizującym pracę z rodziną, planu pomocy dziecku

Prawidłowość przygotowywania planów pomocy dziecku zbadano na podstawie analizy indywidualnej dokumentacji 8 dzieci umieszczonych w rodzinach zastępczych. Jak wynika z oświadczenia Dyrektora: *„plan pomocy dziecku jest sporządzany w dwóch egzemplarzach, z których jeden przekazywany jest rodzinie zastępczej. (...) plan pomocy dziecku zawierany jest na okres jednego roku.”*. Powyższe potwierdzono również w analizowanych przypadkach, gdzie działania planowano np. od listopada 2023 r. do listopada 2024 r. (dziecko „d” i „e”) lub np. od stycznia 2023 r. do grudnia 2023 r. (dziecko „a”), co było **niezgodne z art. 77 ust. 3 pkt 2 w zw. z art. 129 pkt 3 ww. ustawy**. W analizowanych przypadkach plan tworzone z rodziną zastępczą, a także z asystentem rodziny, w przypadku, gdy rodzinie dziecka został on przydzielony. Plany były sporządzane po zebraniu dokumentów i zapoznaniu się z sytuacją dziecka oraz rodziny zastępczej (poprzez wizyty koordynatora w rodzinie, przeprowadzone rozmowy i obserwacje dziecka oraz rodziny) oraz po dokonaniu diagnozy psychofizycznej dziecka. Jednakże wskazać należy, że często czas od umieszczenia dziecka w pieczy, do czasu utworzenia pierwszego planu przekraczał pół roku, np. u dziecka „c”, „d” i „e”, które zostały umieszczone w rodzinie zastępczej 2 lutego 2023 r. plan został sporządzony dopiero 7 listopada 2023 r. Jednocześnie niezrozumiałe jest tworzenie aktualizacji ww. planu 28 listopada 2023 r. w której wyznacza się termin na rozliczenie celów szczegółowych na „28 listopada 2023 r.” i dokonuje się zapisów, takich samych u dziecka „d” i „e” (cyt. org.): *„plan pomocy został zawarty na okres listopad 2023-listopad 2024 r. W tym okresie dokonano dwukrotnie oceny i analizy założonych celów szczegółowych w planie pomocy dziecku. W trakcie posiedzeń zespołu okresowej oceny sytuacji dziecka ustalono, iż nie wprowadza się modyfikacji w planie pomocy dziecku. Zaleca się kontynuowanie celu głównego zawartego w planie. Zaleca się także kontynuowanie celów szczegółowych dotyczących zdrowia, wychowania, edukacji, rozwoju, sytuacji socjalno-bytowej, kultury i rekreacji, a także więzi*

rodziny. Zwraca się szczególną uwagę na realizację: kontaktu małoletniego (...) z matką biologiczną – monitorowanie tych spotkań, dążenie do oddzielenia chłopca od destrukcyjnego wpływu ojca biologicznego”. Powyższe wskazuje, że dokonuje się niejako biernej aktualizacji, która nie ma wpływu na wcześniejsze ustalenia, a jedynie je powiela (kontynuuje). Powyższe sugeruje, że aktualizacja (modyfikacja) jest tworzona jedynie z konieczności dokonania oceny sytuacji dziecka i obowiązku jej modyfikowania, a nie w związku z potrzebami w oddziaływaniach na dziecko w kontekście pobytu w pieczy i jego dynamicznej sytuacji.

Jak przekazał Dyrektor w oświadczenia: „Plan jest każdorazowo omawiany i zatwierdzany przez kierownika Działu Wsparcia Rodziny. Konstruowanie planu (...) rozpoczyna się od wyznaczenia celu głównego, następnie wyznaczane są cele szczegółowe w obszarach tj. zdrowie, wychowanie, edukacja, rozwój dziecka, sytuacja socjalno-bytowa, kultura i rekreacja oraz więzi rodzinne. Aktualizacja planu pomocy dziecku następuje po okresowej ocenie sytuacji dziecka, gdy zachodzi konieczność zmiany treści planu. Na podstawie uzyskanych informacji (...) koordynator dokonuje aktualizacji planu, omawiając poszczególne obszary zawarte w planie (...) dokonując oceny realizacji planu. Po zespole aktualizuje plan pomocy, zawierając informacje czy cel główny będzie kontynuowany, czy konieczna jest jego zmiana”. W tym miejscu wskazać należy, że w analizowanych planach cele szczegółowe/obszar działania nie są określane indywidualnie dla każdego dziecka. Nie można zatem jednoznacznie stwierdzić, że analizowane plany były odpowiednio zindywidualizowane, a kolejne tzw. aktualizacje, de facto nie stanowiły ich aktualizacji sensu stricto. Cele przypominają bardziej treści zapisywane w rubryce: „Zadania i sposób ich realizacji”. Powyższe było zatem **niezgodne z art. 77 ust. 3 pkt 2 w zw. z art. 129 pkt 3 ww. ustawy.**

W analizowanych planach nie ma informacji, aby uwzględniane było zdanie dziecka podczas jego tworzenia, jeżeli jego wiek i stopień dojrzałości na to pozwalały. Również z treści planów nie wynika, aby zdanie dziecka było brane pod uwagę na tym etapie. Powyższe było zatem **niegodne z art. 77 ust. 3 pkt 2 w zw. z art. 4 pkt 8 ww. ustawy.**

(akta kontroli: str. 665-826, 1002, 1196)

3) Pomoc rodzinom zastępczym oraz prowadzącym rodzinne domy dziecka w nawiązaniu wzajemnego kontaktu

Centrum inicjowało działania pozwalające na wzajemny kontakt pomiędzy rodzinami zastępczymi. Umożliwiała to rodzinom wymianę informacji m.in. na temat kontaktów do lekarzy, szpitali specjalistycznych oraz ośrodków diagnostycznych.

Centrum organizowało spotkanie ze szkoleniowcem z zakresu autyzmu oraz cykliczne grupy wsparcia dla rodzin, pozwalające na skuteczne radzenie sobie z problemami opiekuńczo – wychowawczymi dzieci umieszczonych w pieczy zastępczej. Powyższe było **zgodne z art. 77 ust. 3 pkt 3 ww. ustawy.**

(akta kontroli: str. 1003-1015)

4) Zapewnienie rodzinom zastępczym oraz prowadzącym rodzinne domy dziecka dostępu do specjalistycznej pomocy dla dzieci, w tym psychologicznej, reedukacyjnej i rehabilitacyjnej

Podczas kontroli ustalono, że koordynatorzy pomagali osobom sprawującym rodzinną pieczę zastępczą w dostępie do specjalistycznej pomocy dla dzieci przebywających w rodzinach zastępczych. Koordynatorzy rodzinnej pieczy zastępczej zapewniali dostęp do specjalistycznej pomocy psychologicznej, reedukacyjnej i rehabilitacyjnej, dzięki współpracy z podmiotami działającymi na terenie Miasta Ostrowa Wlkp. Wśród nich znajdowały się Poradnia Psychologiczno – Pedagogiczna w Ostrowie Wielkopolskim, Przychodnia Specjalistyczna Multimed w Ostrowie Wielkopolskim oraz w Kaliszu, Odział Rehabilitacyjny dla Dzieci i Młodzieży ZZOZ w Ostrowie Wielkopolskim oraz Ośrodek Terapii i Leczenia Uzależnień w Ostrowie Wielkopolskim. Od 2024 r. dodatkowe wsparcie zapewniane jest w ramach Projektu „Wsparcie deinstytucjonalizacji pieczy zastępczej w subregionie kaliskim - powiat ostrowski”. Dodatkowo diagnostykę dzieci trafiających do pieczy zapewniała współpraca koordynatorów ze Specjalistycznym Ośrodkiem Diagnozy terapii FASD dla dzieci i ich rodzin w Toruniu lub Pile, a także lekarze specjalistów w Ostrowie i okolicy. Powyższe było **zgodne z art. 77 ust. 3 pkt 4 ww. ustawy.**

(akta kontroli: str. 976-1001, 1016)

5) Zgłaszanie do ośrodków adopcyjnych informacji o dzieciach z uregulowaną sytuacją prawną, w celu poszukiwania dla nich rodzin przysposabiających

Na podstawie przedłożonej dokumentacji ustalono, że w okresie objętym kontrolą koordynatorzy przygotowują pisemne zgłoszenia dziecka z uregulowaną sytuacją prawną, przekazując je do Organizatora. Zgłoszenie przygotowywane przez koordynatora zawiera wymaganą dokumentację, w tym informację o sytuacji prawnej dziecka, opis sytuacji rodzinnej uzupełnioną o informację o rodzeństwie, odpis aktu urodzenia, orzeczenia sądu o umieszczeniu w pieczy zastępczej, dokumentację o stanie zdrowia etc. Koordynator przygotowuje także: opinię o zasadności przysposobienia dziecka, wspólnego umieszczenia dziecka z rodzeństwem i opinię o kontaktach z rodziną biologiczną, a także o zasadności przysposobienia dziecka, związanego ze zmianą miejsca zamieszkania dziecka poza granice Rzeczypospolitej Polskiej. W badanym zakresie działania Jednostki były **zgodne z art. 77 ust. 3 pkt 5 ww. ustawy.**

(akta kontroli: str. 1017-1062)

6) Udzielanie wsparcia pełnoletnim wychowankom rodzinnych form pieczy

Zgodnie z analizowaną dokumentacją koordynatorzy udzielali wsparcia pełnoletnim wychowankom pieczy zastępczej. Koordynatorzy, wraz opiekunem usamodzielnienia pomagali w sporządzeniu indywidualnego programu usamodzielnienia, realizowanego przez wychowanka. Program usamodzielnienia zatwierdzał Dyrektor Centrum. Koordynatorzy monitorowali wywiązywanie się z formalnych aspektów procesu usamodzielnienia. Powyższe działania zostały odnotowane w indywidualnych programach usamodzielnienia dzieci „i”, „j”, „k”, „l”, „ł”, „m”, „n”. Indywidualny Program Usamodzielnienia tworzony był w oparciu

o wspólne uzgodnienia. Wychowankowie i ich opiekunowie otrzymywali informacje o formach udzielanej pomocy, tj. na kontynuowanie nauki, usamodzielnienie, zagospodarowanie, wsparcia psychologicznego, prawnego, pracowników socjalnych. Zatem w badanym zakresie Jednostka działała **zgodnie z art. 77 ust. 3 pkt 6 ww. ustawy.**

(akta kontroli: str. 1063-1115)

7) Przedstawianie corocznego sprawozdania z efektów pracy koordynatorów rodzinnej pieczy zastępczej organizatorowi rodzinnej pieczy zastępczej

W toku czynności kontrolnych ustalono, że koordynatorzy rodzinnej pieczy zastępczej przekazywali Organizatorowi coroczne sprawozdania z efektów swojej pracy. Powyższe potwierdzają przedłożone przez Kierownika sprawozdania. Zatem działania były **zgodne z art. 77 ust. 3 pkt 7 ww. ustawy.**

(akta kontroli: str.1116-1144)

Organizowanie wsparcia osobom usamodzielnianym opuszczającym rodziny zastępcze oraz placówki opiekuńczo – wychowawcze

W okresie kontroli Centrum realizowało wsparcie dla osób usamodzielnianych.

Jak oświadczył Dyrektor: *„Centrum w 2022 r. objęło pomocą na kontynuowanie nauki 12 wychowanków rodzin zastępczych, 5 wychowanków placówek opiekuńczo – wychowawczych, 2 wychowanków młodzieżowych ośrodków wychowawczych, zrealizowano 6 usamodzielnień wychowanków rodzin zastępczych, 7 świadczeń pomocy na zagospodarowanie, 1 usamodzielnienie wychowanka placówki opiekuńczo – wychowawczej, 1 świadczenie na zagospodarowanie wychowanka placówki opiekuńczo – wychowawczej. W 2023 roku objęto pomocą na kontynuowanie nauki 10 wychowanków rodzin zastępczych, udzielono 1 świadczenie na usamodzielnienie dla wychowanka młodzieżowego ośrodka wychowawczego oraz 1 świadczenie na usamodzielnienie dla wychowanka rodziny zastępczej. W połowie grudnia 2023 roku zaplanowano realizację następujących świadczeń: 7 usamodzielnień wychowanków rodzin zastępczych, 6 pomocy na zagospodarowanie wychowanków rodzin zastępczych, 5 usamodzielnień wychowanków placówek opiekuńczo – wychowawczych oraz 3 pomocy na zagospodarowanie wychowanków placówek opiekuńczo – wychowawczych.”*

Prawidłowość procesu usamodzielniania wychowanków, sprawdzono poprzez przeanalizowanie dokumentacji wychowanków: „i”, „j”, „k”, „l”, „ł”, „m” i „n”. Udzielenie pomocy na kontynuowanie nauki i na usamodzielnienie poprzedzał wymagany wniosek, a każdy z wychowanków miał zatwierdzony indywidualny program usamodzielnienia, opracowany **zgodnie z art. 145 ust. 1 ww. ustawy.**

W odniesieniu do wybranych wychowanków dochowano co najmniej rocznego terminu wyznaczenia opiekuna usamodzielnienia przed uzyskaniem pełnoletności, **zgodnie z art. 145 ust. 2 ww. ustawy.**

Z analizowanej dokumentacji wynika, że opiekunem usamodzielnienia były osoby zaakceptowane przez Dyrektora Centrum, co było **zgodne z art. 145 ust. 3 ww. ustawy.** W indywidualnym programie usamodzielnienia „j” nie ma daty potwierdzającej moment

wypełnienia dokumentów, w związku z czym nie możliwości ustalenia czy zachowany został termin opracowania programu. Dodatkowo z przedłożonej dokumentacji wynika, że indywidualny plan opracowywali także koordynatorzy i pracownicy socjalni Centrum, nie będący opiekunami usamodzielnienia, co było **niezgodne z art. 145 ust. 4 ww. ustawy**. Następnie programy były zatwierdzane przez Dyrektora. W analizowanych przypadkach indywidualne plany nie zawierały modyfikacji.

(akta kontroli: str. 1063-1115, 1145)

Oceny rodzin zastępczych oraz prowadzących rodzinny dom dziecka

Z oświadczenia Dyrektora Centrum wynika, że w okresie objętym kontrolą dokonano 58 ocen rodzin zastępczych (w 2022 r.-28 ocen, w 2023 r.- 30 ocen).

Przedłożona dokumentacja rodzin zastępczych „A”, „B”, „C”, „D”, „E”, „F” i „G” zawiera informacje, że ocena dokonywana była przy udziale: kierownika Działu Wsparcia Rodziny, koordynatora rodzinnej pieczy zastępczej, pracownika socjalnego zatrudnionego przez Centrum, psychologa, pracownika socjalnego lub asystenta rodziny zatrudnionego przez ośrodek pomocy społecznej z miejsca pochodzenia dziecka, oraz przedstawiciela ośrodka adopcyjnego. Powyższe było więc **zgodne z art. 133 ww. ustawy**.

Na końcu oceny widniał podpis Dyrektora, który poprzedzony jest zapisem: „Zatwierdzenie Dyrektora Powiatowego Centrum Pomocy Rodzinie”. Takie sformułowanie wskazuje, że Dyrektor PCPR jedynie zatwierdza dokument, który przygotował ktoś inny, co było **niezgodne z art. 128 ust. 2 ww. ustawy**.

Po sporządzonej ocenie, Organizator przysyłał ją pocztą rodzinie zastępczej, która w ciągu 14 dni od otrzymania oceny miała możliwość odwołania się do starosty za pośrednictwem Centrum, o czym była informowana w pouczeniu, co było **zgodne z art. 134 ust. 2a ww. ustawy**.

Organizator dokonywał pierwszej oceny rodziny zastępczej nie później niż przed upływem roku od umieszczenia dziecka w rodzinie zastępczej, co było **zgodne z art. 134 ust. 1 ww. ustawy**. W odniesieniu do rodziny zastępczej „B”, „C”, „D”, dokonano kolejnej oceny po upływie roku od pierwszej oceny. Kolejnych ocen ww. rodzin Organizator dokonał w okresie nie dłuższym niż trzy lata, co było **zgodne z art. 134 ust. 2 ww. ustawy**.

(akta kontroli: str. 1146-1195)

Na tym kontrolę zakończono.

Dokonano wpisu w Księżce Kontroli pod numerem 17/2023.

W związku z nieprawidłowościami wydano zalecenia pokontrolne.

IV. Uwagi i wnioski.

Biorąc pod uwagę spostrzeżenia poczynione przez zespół inspektorów podczas kontroli, rekomenduję:

1. podczas opracowywania 3-letnich powiatowych programów dotyczących rozwoju pieczy zastępczej podejmować działania zmierzające do bardziej wnikliwej diagnozy

sytuacji dzieci i rodzin zamieszkujących Powiat Ostrowski, odzwierciedlającej ich realne potrzeby,

2. umieszczać dzieci na terenie Powiatu Ostrowskiego,
3. umożliwić zdalne uczestniczenie w ocenie sytuacji dziecka lub ocenie rodziny zastępczej osobom reprezentującym daną instytucję (online),
4. opinię, dotyczącą zasadności dalszego pobytu dziecka w pieczy zastępczej, przekazywać do sądu niezwłocznie po dokonaniu oceny sytuacji dziecka,
5. zwiększenie zatrudnienia koordynatorów rodzinnej pieczy zastępczej.

W związku z licznymi zmianami w treści oświadczeń oraz zestawieniach tabelarycznych przygotowywanych na potrzeby kontroli, czynności kontrolne prowadzone były do 12 kwietnia 2024 r. Zdaniem zespołu inspektorów takie elementarne dane jak liczba dzieci, liczba rodzin, powiaty pochodzenia dzieci czy powiaty ich umieszczania, powinny stanowić dla Organizatora wiedzę bieżącą. Szczególnie mając na uwadze współpracę Organizatora z sądami i jego obowiązek przekazywania sądom pełnych i rzetelnych informacji.

V. Zalecenia pokontrolne.

W związku ze stwierdzeniem nieprawidłowości i jednego uchybienia w realizacji zadań przez Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie w Ostrowie Wielkopolskim, zalecam:

1. **spowodować dostosowanie przez organ właściwy treści Regulaminu Organizacyjnego Jednostki do zapisów zgodnych z ww. ustawą i utworzyć zespół do spraw rodzinnej pieczy zastępczej**, zgodnie z art. 76 ust. 2 ww. ustawy,
2. **każdorazowo przygotowywać projekt 3-letniego „Powiatowego Programu Rozwoju Pieczy Zastępczej” i przekazywać go do właściwego organu Powiatu w celu jego przyjęcia, w takim czasie, aby nie było okresu, w którym Program nie obowiązuje, uwzględniając założenia wynikające z planu rozwoju rodzinnej pieczy zastępczej oraz konieczność zapewnienia dzieciom z terenu Powiatu rodzinnej pieczy zastępczej, a także ograniczania liczby dzieci w instytucjonalnej pieczy zastępczej**, tj. zgodnie z art. 180 pkt 1 w zw. z art. 182 ust. 1 ww. ustawy,
3. **przekazywać do sądu wszystkie dane o osobach z rejestru**, zgodnie z art. 46 ww. ustawy do czasu utworzenia przez właściwego Ministra do spraw rodziny rejestru na podstawie art. 38d ww. ustawy,
4. **przestrzegać limitu liczby dzieci w rodzinie zastępczej**, zgodnie z art. 53 ust. 1 ww. ustawy **oraz w razie konieczności przyjmować większą liczbę dzieci**, zgodnie z art. 53 ust. 2 ww. ustawy, **dokumentując wyrażenie zgody przez rodzinę zastępczą oraz opinii przez koordynatora rodzinnej pieczy zastępczej**,
5. **kierować dziecko do Placówki Wsparcia Dziecka i Rodziny w Ostrowie Wielkopolskim w sposób niebudzący wątpliwości, w szczególności co do rodzaju miejsca, podstawy**

- prawnej oraz okresu umieszczania, a także przyczyny wydania skierowania**, zgodnie z art. 103 ust. 2 pkt 1, ust. 6 i 7 ww. ustawy oraz § 2 ust. 1 ww. rozporządzenia,
6. **przestrzegać prawa dziecka do wychowania w rodzinie**, zgodnie z art. 4 pkt 1 i 4 ww. ustawy i art. 112⁸ Kodeksu rodzinnego i opiekuńczego (Dz. U. z 2020 r., poz. 1359),
  7. **weryfikować wymagania kandydatów do pełnienia funkcji rodziny zastępczej lub prowadzących rodzinny dom dziecka, ze wskazaniem dat wystawienia poszczególnych dokumentów**, zgodnie z art. 42 ust. 1 ww. ustawy,
  8. **kierować kandydatów na szkolenie na ich wniosek**, zgodnie z art. 43 ust. 7 ww. ustawy,
  9. **wydawać zaświadczenia kwalifikacyjne na wniosek kandydatów do pełnienia funkcji rodziny zastępczej**, zgodnie z art. 45 ust. 1 ww. ustawy,
  10. **organizować dla rodzin zastępczych oraz prowadzących rodzinny dom dziecka pomoc wolontariuszy**, zgodnie z art. 76 ust. 4 pkt 7 ww. ustawy,
  11. **przeprowadzać ocenę sytuacji dziecka przez Organizatora:**
    - a) **w miarę potrzeb, a w przypadku dzieci w wieku poniżej 3 lat nie rzadziej niż co 3 miesiące, a w przypadku dzieci starszych nie rzadziej niż co 6 miesięcy**, zgodnie z art. 131 ust. 1 ww. ustawy,
    - b) **realizując wszystkie cele, dla których dokonuje się oceny**, zgodnie z art. 129 ww. ustawy,
  12. **zatrudnić pedagoga w celu pełnego realizowania przez Organizatora zadań**, zgodnie z art. 76 ust. 4 pkt 12 i 13 ww. ustawy,
  13. **przeciwdziałać zjawisku wypalenia zawodowego u rodzin zastępczych oraz prowadzących rodzinny dom dziecka**, zgodnie z art. 76 ust. 4 pkt 14 ww. ustawy,
  14. **egzekwować przygotowywanie planów pomocy dziecku, uwzględniających bieżącą sytuację dziecka i jego zdanie, jeśli wiek i stopień dojrzałości na to pozwalają**, zgodnie z art. 77 ust. 3 pkt 2 w zw. z art. 129 pkt 3 i art. 4 pkt 8 ww. ustawy,
  15. **opracowywać indywidualny plan usamodzielnienia**, zgodnie z art. 145 ust. 4 ww. ustawy,
  16. **przeprowadzać ocenę sytuacji rodzin przez Organizatora**, zgodnie z art. 128 ust. 2 ww. ustawy.

VI. Pozostałe informacje.

Niniejszy dokument sporządzono w dwóch jednobrzmiących egzemplarzach, z których jeden przekazano Dyrektorowi Powiatowego Centrum Pomocy Rodzinie w Ostrowie Wielkopolskim, drugi pozostawiono w dokumentacji Wojewody Wielkopolskiego.

Treść wystąpienia pokontrolnego podlega udostępnieniu, zgodnie z ustawą z dnia 6 września 2001 r. o dostępie do informacji publicznej (Dz. U. z 2022 r., poz. 902), z wyłączeniem danych osobowych w rozumieniu ustawy z dnia 10 maja 2018 r. o ochronie danych osobowych (Dz. U. z 2019 r., poz. 1781).

Zgodnie z art. 197d ustawy z dnia 9 czerwca 2011 r. o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej (Dz. U. z 2023 r., poz. 1426 z późn. zm.) kontrolowana Jednostka może w terminie 7 dni od dnia otrzymania tych zaleceń, zgłosić do nich zastrzeżenia.

Wojewoda w terminie 14 dni od dnia otrzymania zastrzeżeń, o których mowa powyżej przedstawia stanowisko w sprawie ich uwzględnienia.

W przypadku uwzględnienia zastrzeżeń przez Wojewodę kontrolowana Jednostka jest obowiązana w terminie 30 dni od dnia otrzymania stanowiska Wojewody, do powiadomienia Wojewody o realizacji zaleceń pokontrolnych, mając na uwadze zmiany wynikające z uwzględnionych zastrzeżeń.

Zgodnie z art. 198 ust. 1 ustawy z dnia 9 czerwca 2011 r. o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej (Dz. U. z 2023 r., poz. 1426 z późn. zm.) kto nie realizuje zaleceń pokontrolnych, o których mowa w art. 197d ust. 1 ustawy, podlega karze pieniężnej w wysokości od 1.000 zł do 15.000 zł.

Wystąpienie pokontrolne zawiera 28 stron.

Jarosław Szymański
Inspektor wojewódzki

Grzegorz Przymus
Starszy specjalista

z up. Wojewody Wielkopolskiego
Hanna Zawadka
Zastępca Dyrektora
Wydziału Polityki Społecznej
Wielkopolskiego Urzędu Wojewódzkiego

/-podpisano bezpiecznymi podpisami elektronicznymi weryfikowanymi przy pomocy ważnych klasyfikowanych certyfikatów/

Dokument sporządził:
Jarosław Szymański
Inspektor wojewódzki
24.05.2024 r.